

ХРИСТИАНСКИ СВѢТЪ

МЪСЕЧНО РЕЛИГИОЗНО СПИСАНИЕ

Всичко за „Христиански Свѣтъ“ се изпраща до:
Лавелъ Михайловъ — Свищовъ

ГОДИШЕНЬ АБОНАМЕНТЬ
За България 3 лв. За странство 4 лв. Всичко въ прѣдплата.

Уредна съветка

**ТЪРСЯТЪ СЕ НОВИ АБОНАТИ
за „ХРИСТИАНСКИ СВѢТЪ“**

Ние се нуждаемъ отъ подкрепата на всѣки читателъ на това списание. За да ви улесни да запишете повече абонати, редакцията на „Хр. Свѣтъ“ го отстѫпва до края на годината

Само за единъ левъ

Ако искате, вие можете да запишете най-малко 5 нови абонати, защото всѣкой би далъ 1 левъ за такъво списание, стига само да има кой да го покани. Молимъ ви потрудете се да запишете нѣкои.

Идящитѣ отъ бойното поле на драго сърдце ще се абониратъ, ако знаятъ, че ние имъ оставяме списанието на такъва ниска цѣна.

ПОКАНЕТЕ ВСИЧКИ СЪ КОИТО СЕ СРѢЩАТЕ ДА СЕ АБОНИРАТЪ!

За всѣко име пратете по единъ левъ въ редакцията на

Християнски Свѣтъ-Свищовъ

Очистете църквата от гръцки заблуждения.

Че е съществувала и съществува вражда между гърци и българи още отъ незапомнени времена, това дори и дъцата знаят у насъ. Не може да има съюзъ между тъхъ и насъ и туй то. А сега, подиръ тази последния война враждата ще достигне до своя връхъ. И ние твърдѣ лесно си отговаряме причинитѣ за тая вражда. За тъхъ обаче сега нѣма да говоримъ. Малко по другъ е въпроса, който зачекваме. Ние не можемъ да разберемъ, защо въ България, като се мрази всичко що е гръцко, защо се търпятъ гръцки заблуждения въ народната ни църква? Никой не може да откаже, че позечето традиции и обичаи запазени въ държавната църква сѫ гръцки и отъ гърците. Никой не може да откаже че много отъ съборнитѣ постановления сѫ гръцки постановления. — И ако гъркътъ, споредъ общественого мнѣніе е синонимъ на шарлатанинъ, то и всичко гръцко, въведено въ държавната, народна църква, което не почива на Св. Писание, не е нищо друго, освѣнъ шарлатания. Гърцитѣ сѫ, които обърнаха храмътъ на театъръ и пантеонъ, а учението Христово и апостолско замѣниха съ безжизнинитѣ пусти и връдоносни съвсѣмъ кухи формалности. Тѣ сѫ, които замѣниха духътъ и буквата на словото Божие съ своето учение, та да се поставятъ на мястото на свѣтските царе и князе. Тѣ сѫ които обърнаха почти всичкитѣ езически формалности и обредности въ христиански и по този начинъ нарониха пристигка и висотата на Христовото свето учение до голѣма степень. Разгърнете Библията и главно Новия Завѣтъ, па поставѣте въ паралелъ съ нея Напоканона или Кормчията и вие ще срѣщнете още въ първите имъ страници голѣмо противорѣчие въ отношение на църковното домостроителство и администрации. Сравнѣте посланията апостолски съ творенията на нѣкой отъ отците и вие ще се увѣрите, че Словото Божие е прѣтърпѣло отъ тъхъ немовѣрно изнасилване. Влѣзители пъкъ въ областта на църковната практика въ апостолско и сегашно врѣме, вие ще срѣщнете двѣ съвсѣмъ различни физиономии у единъ и сѫщъ прѣдметъ—църквата.

Калугерскиятъ амбициозенъ девизъ не е да служатъ, а да господствува, та отъ тукъ произлиза и терминътъ владици. Терми-

нѣтъ владика не почива на Св. Писание, — той е чисто свѣтски терминъ и като такъвъ внушава на притежателитѣ си разположение само къмъ прѣблаждане на свѣтски стежания: слава, богаство, разкошъ съ развратъ и свѣтски поисти—всичко това, което може да даде свѣта. Ето защо този терминъ е свѣрзътъ владици съ най-осждителнитѣ прѣстъжи навици, пороци: гордость, себелюбие, сребролюбие, властолюбие, лѣнъ и плѣтогудие. Не практикува ли се сѫщия фанарийски начинъ на светителствуване въ православната църква днесъ? Цѣль свѣтъ е очевидецъ на тази позорна трагокомедия, която се разиграва отъ нашигѣ и гръцки църковни прѣставители. Едни въ забвението на дѣла си се вдаватъ въ пиршства, триумфални срѣщи,—изпращания съ свѣтски княжески почети и високопарностъ дори до изгубванието на съзнатие; а други се обърнали на сѫщински главорѣзи, като съ кръвожадностъ и безъ човѣшка милостъ посрѣдствомъ дивитѣ еленски пълчища и турская яаганъ проливатъ невина човѣшка кръвъ, обръщатъ въ сругини и пепелища хиляди домове и оставатъ подъ открито небе потънали въ горѣсть и въ лишения отъ всичко необходимо за животъ хиляди вдовици и сирачета: и всичко туй се върши подъ благовидната форма на пустото гръцко православие!

Каква горчива ирония съ църквата и Евангелието на Голготския мъченикъ!

Такива като цариградския патриархъ, които се поставягъ на чело на разбойнически шайки да проливатъ безъ милостъ невината българска кръвъ, да обръщатъ въ пепелища хиляди домове, *ижакъ же сѫ църковски прѣставителъ же църквата, же която Господъ Иисусъ е глава.*

Тѣ же сѫ даже и христиани; па и църквите, които прѣставляватъ твърдѣ съмнително е да ли могатъ да бждатъ частъ отъ истинската Христова църква.

Но това е, което може да даде вѣроломнъ злосмраденъ фенеръ!

И сега, когато въ България никой не иска да чуе името гръкъ, защо още се търпятъ въ църквата гръцки заблуждения? Сега е врѣмето да се уничтожатъ всичкитѣ свещенически сдѣлки, които иматъ светотатственъ и користолюбивъ характеръ, като:

мажене съ зехтинъ, мъсечни водосвѣти, отслужване курбани, парастаси, тритини, деветини, двадесетини, заблуждаване съ аязмитѣ и оброцитѣ и др.

Сега е врѣмето да се очисти църквата отъ всичко що е езическо, вмѣкнато отъ гърцитѣ.

Извадете отъ употребление паленето свѣщи отъ христианитѣ, като ги научите, че не свѣщитѣ, а дѣлата имъ и живота имъ трѣбва да свѣтятъ та посрѣдствомъ тѣхъ и други да прославятъ Бога.

Прѣведете литургията на понятие за народа езикъ и вмѣкнете проповѣдь въ нея, безъ която службата малко е полезна.

Народътъ не иска вече да го кѣрмите съ „нафора“, като стадо овци, а иска духов-

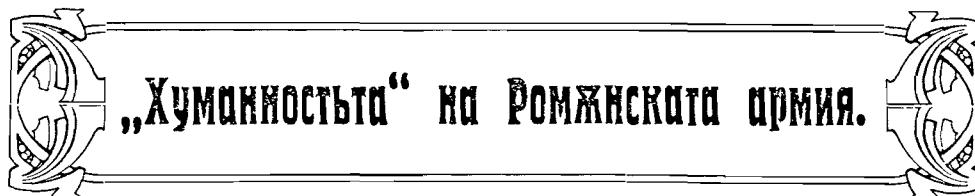
на храна—проповѣдь която да е въ състояние да задоволи душевнитѣ негови нужди.

Посрѣдствомъ единъ народенъ църковенъ съборъ притечете се на помощъ на църквата, която благодарение на калугерското нехайство е вече безжизненъ трупъ.

Народе, ти трѣба да се групиращъ около иѣколкото събудени свещеници и заедно съ тѣхъ да наложишъ такъвъ съборъ. Защото, владиците никога не ще се покрѣднатъ отъ старото положение. Тѣ сѫ като загаснали главни, въ които нѣма блѣсъкъ, нѣма топлина. Та и за това прѣслѣдватъ всичко що е по-свободолюбиво, по-съврѣмено.

Сега е най-доброя случай да се очисти народната църква отъ грѣцките заблуждения.

Сега, или никога!

Когато ромжнската войска мина бѣлгарската граница, високопочтената кралица на Ромжния протелеграфира до всички части на армията тѣзи думи: „Радвайте се на вашите славни побѣди, но незабравяйте никога, че сте цивилизована армия“.

За „славните побѣди“ на ромжнската войска ние не ще пишемъ—тая работа оставяме на ромжнската преса. Нека тя избоде очитѣ си и изкѣве мѣмнитѣ побѣди на своя „храбъръ“ воинъ. А пѣкъ ние ще пишемъ за „хуманитѣ“ дѣла на „цивилизованата“ ромжнска армия, защото сме били живи свидѣтели на тѣхъ.

Не остана вѣстникъ въ Европа, да не публикува „себеотрицателната“ акция на ромжнското правителство, което заповѣда на своята войска да навлезе въ отворенитѣ дунавски градове на царство Бѣлгария и... „да я запази отъ сърбите и грѣците“. И чудна бѣ тѣхната помошь! Вмѣсто да се явеха на бойното поле срѣчу съюзенитѣ срѣбски и грѣцки войски, тѣ останаха за тѣ гърбътъ на бѣлгарската армия и вмѣсто подкрѣпа, по-прѣчиха ѝ да прогони срѣбските и грѣцки войски.

И какво вѣршеха тѣ прѣзъ това врѣме? Съ кого се биеха и какво прѣвзимаха? Цѣла „христианска“ (?) Европа бѣ свидѣтелка че тая „цивилизована“ армия на „хуманна“ Ромжния

се разправяше съ добитъка и храната на невъороженитѣ села и градове на царството, кждѣто бѣха останали само дѣца и жени.

Точно какво сѫ вѣршили въ другите мѣста, дѣто бѣха, ние не знаемъ, това ще трѣба да засвидѣтелствува самите жители прѣдъ чуждестранната комисия, която иде да прави анкета по работите на Балканския полуостровъ.

Но, ние знаемъ нехуманитѣ дѣла на ромжнската армия която мина прѣзъ Свищовъ и за тѣхъ ще говоримъ. Знае се, че ромжните при идването въ Бѣлгария не минаха прѣзъ Свищовъ. Тѣ бѣха построили мостове при Никополь и Силистра. Свищовъ не бѣше заетъ отъ тѣхъ. Обаче, при заврѣщане въ Ромжния, тѣ развалиха моста при Никополь и направиха новъ при Свищовъ защото на онзи брѣгъ имало холера. И всичката имъ войска, която бѣше въ Плѣвенъ, Ловечъ и околността имъ мина прѣзъ Левски и Свищовъ. Пхтя имъ разбира се бѣше прѣзъ села, ниви, ливади и лозя. По селата тѣ реквизираха добитъкъ, коли, храна, падори и взеха едно голѣмо число селяни да имъ каратъ добитъка и колитѣ. Питахъ нѣколко души селяни отъ Плѣвенските села които вѣрвѣха съ обоза, кждѣ отивате? Тѣ ми отговориха буквально тѣй: „реквизираха добитъка и, реквизираха и“насъ. Посмѣашъ

ли да се разправяшъ, ще заплющи ромжнския къмшикъ по гърба ти“.

Казватъ че измрѣли много ромжнски войници отъ холера. При какви случаи, обаче? Ето при какви: като минаватъ прѣзъ лозята, тъ ядели безъ смѣтка не само гроздето, но и листата. А всѣки знае въ България че лозята сѫ прѣскани съ синъ камъкъ. И отъ прѣяждане на грозде сѫ мрѣли ромжнскиятъ герои. Изядоха лозята на хората, ама и тѣ като псета сѫ измрѣли. Най-послѣ достигнаха и въ Свищовъ. Почти насила взеха най-хубавата кѫща въ града и я обѣрнаха на конакъ. Тамъ бѣше генерала, тамъ бѣха неговитъ адютанти и цѣла рота мамалигарци за да ги пазятъ отъ . . . комаритъ. Не имъ стигаше това. Взеха нѣколко стаи и отъ общинското управление. И по-послѣ навлѣзоха въ частни кѫщи. Цѣли кавалерни отдѣления заедно съ конетъ си изпълниха дворищата на частни домове безъ нѣкого да бѣха питали.

На срѣдъ пазаря единъ ромжнски войникъ по заповѣдъ на своя началникъ стрѣля върху единъ българинъ—зарзватчия, защото послѣдния не искалъ да му даде безъ pari зарзватъ. Послѣ, кждѣто намѣриха изъ града добитъкъ или го копуватъ на долня цѣна за да не е безъ pari, или пѣкъ го заграбватъ като сѫщински крадци. Друго едно нѣщо, което трѣбва да възмутъ всѣки българинъ е това. По агитацията на ромжнци, много отъ тукашнитъ турци се изселиха въ Ромжния, по причина че били заплашени съ клане отъ българитъ. Това разбира се е ромжнски блѣфъ, който утрѣ други денъ ще се прѣдаде въ европейския печатъ като свѣршенъ фактъ.

Ами какво правятъ тѣ съ своитѣ болни и умрѣли? За голѣмо чудо видѣхме ги да ги носятъ открити изъ улицитъ на града, а пѣкъ други двадесетъ и двама умрѣли отъ холера заровиха при водата, отъ кждѣто може да пламне цѣла Ромжния и България съ тая грозна епидемия.

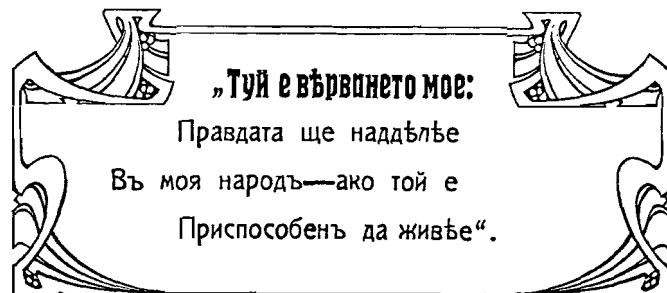
Това сѫ само нѣкои отъ многото факти които рисуватъ „хуманността“ на „цивилизованата“ ромжнска войска!

Не е ли това възмутително? Не е ли то-ва скандализно? Въ кой вѣкъ живѣемъ? Прѣдъ очитъ на цѣлия цивилизиранъ свѣтъ ставатъ тѣзи вандалщини? И . . . Европа мѣлчи. О, врѣмена! О, нрави! Тя, и самотя допусна да стане това, което историята на човѣчеството не бѣ виждало. Цѣль народъ, наистина малъкъ народъ, но се пакъ жизне-

способенъ да извоюва своята свобода и самостоятелностъ бѣше нападнатъ и ограбенъ. Защо? Защото пожела да се обедени, да прибере своитѣ братя тѣй дѣлго робували подъ ятагана на турчина, защото зачуди свѣта съ своята мощь и величие и защото . . . защото му завидѣха.

Но, славна е тая българска нация! Нищо не може да я затрие, да я разграбе. Грабете я колкото щете, бийте я колкото можете, тя пакъ ще намѣри сили, да се изправи на краката си.

Сърби и гърци се поругаха съ нашата народна слава и въ чуждия печатъ изкараха най-мрѣсни лѣжи, турцитъ се повѣрнаха на старото си огнище и обѣрнаха всичко въ пепель, ромжнцитъ каквите сѫ „хуманни и цивилизовани“ прѣдъ цѣль свѣтъ навлѣзоха въ кѫщите ни и ни изкрадоха, защото нѣма кой да ги спрѣ, холерата се прѣнесе между населението и всички ни изоставиха сами да носимъ своя кръстъ, както Христосъ носѣше своя къмъ Голгота; изолираха ни отъ външния свѣтъ за два мѣсесца, та да не можемъ да се омиемъ отъ клеветитъ на двата позорни народчета, които благодарение на нашите баци и синове се радватъ днесъ на своето положение и слѣдъ всичко това куражътъ у насъ не е изгубенъ, защото ние имаме сили за нова дѣйностъ, имаме енергия да прѣобрѣнемъ развалините и опожарени мѣста въ райска градина. Ние и днесъ сме велики, какъ бѣхме и слѣдъ войната съ турцитъ, макаръ и изоставени, забравени. Ние и днесъ като нация стоимъ на Балканския полуостровъ, защото Провидѣнието има цѣль съ насъ, цѣль която скоро ще се види отъ всички; ние макаръ и ограбени, оставаме се пакъ честни и не опорочени като нация, но какъ ще измиятъ сърби, гърци и ромжнци своя грѣхъ, какъ Европа ще затрие пѣтното кое-то тя лѣпна върху страниците на историята? О, Боже мой! Какъ тѣзи народи ще погледнатъ въ Твоето свято лице? Могатъ ли да измиятъ незасъхналата още кръвъ на невинните хорица, която вика къмъ Тебе?....

Българските Евангелисти и войната.

По-вече отъ педесет години сж минали отъ връмто, когато Евангелското съме се е хвърлило и на българска почва. По-вече отъ педесет години сж изтъкли, откакъ Българските евангелисти работят между народа ни. Половинъ въкъ—това е достатъчно да се разбере що за хора сж Българските евангелисти. И нъкои ги разбраха. Други не. А трети, като ги разбраха почнаха агитация противъ тъхъ. Тъ виждаха и днес още виждатъ въ лицата на евангелистите, разрушители на формалната религия, на мъртвото въ църквата, и като такива, тъ сж опасни за тъхъ, защото благодарение само на тия форми и мъртви обряди въ религията и държавната църква, тъ се крѣпятъ и прѣпитаватъ.

Горчиви гонения сж прѣтърпѣли Българските евангелисти. Безпристрастния писачъ на новата Българска история има да отблѣжи черни страници, когато пише за евангелската пропаганда у насъ. Обаче всички тъзи гонения сж спомогнали за по-голъмoto и бързо разпространение на Евангелизма. Искате ли една идея да се разпространи, да се популаризира, почнете да я ограничавате и прѣслѣдвайте. Колкото по-вече едно нъщо се ограничава, толковъ по-вече това нъщо се иска, дира. Тъй че, тъзи гонения приготвяватъ и инспириратъ отъ по-пове и владици, бѣха и сж само като единъ комплиментъ за Българските евангелисти.

Обаче, тъзи съврѣмени инквизитори и гонители на Христовото Евангелie не подбиратъ нито пъкъ искатъ да държатъ смѣтка за начинитъ които употребяватъ срѣщу евангелското течение. Тъ сж отишли твърдѣ далече, като говорятъ на лъво и дѣсно, че протестантите сж оставили народността си, че сж агенти на чужди политически интереси. Това, разбира се е най-голъмата попска лъжа, която може да се скрои, и обижда твърдѣ много Българските евангелисти, въ жилитъ на които тече българска кръвъ, и въ гърдите тупти българско сърдце.

Ние казахме по-горѣ, че връмто прѣзъ което евангелистите сж работили е достатъчно дълго за да се разбере работата и насоката имъ. И дѣйствително, всички честни и истинни хора въ България сж разбрали, че Българските протестанти сж българи, както и православнитѣ, само че по вѣра се различаватъ отъ тъхъ. А пъкъ вѣра и народностъ сж двѣ различни нѣща. Въ нашата свободна България, конституцията ни гарантира пълна религиозна свобода и човѣкъ може да бѫде по убеждение всѣкакъвъ, и пакъ да не е измѣнилъ народността си.

Ние отиваме по-далече. Колкото по-вече едниятъ човѣкъ е вѣренъ пазителъ и послѣдователъ на Христовото Евангелие, толкова по-вече той е полезенъ, по-вѣренъ и много по-добъръ гражданинъ, отъ кой и да е другъ. И отъ тукъ вадимъ слѣдното заключение. Българските евангелисти като послѣдователи на Христовото Евангелие, не само че не сж изневѣрили на народността си, не само че не сж агенти на чужда политика, но тъ сж едни отъ най-добрите защитници на народните ни интереси и едни отъ най-добрите граждани на царство Бъл-

гария. Миналото е пълно съ факти за потвърждение на това. Но ние ще се спрѣмъ само на нѣколко та-
кива, и то отъ посрѣдно врѣме — прѣзъ врѣме на войната. Правимъ това не да хвалимъ и величаемъ Българските протестанти, а само да покажемъ че и тѣ като българи сж вършили и вършатъ своя дѣлгъ спрѣмо татковината ни. И като говоримъ това въ сврѣзка съ войната, нека се помни, че ние тукъ не третираме въпроса за самата война,—това е другъ въпросъ, и ние имаме свое отрѣдѣлено мнѣніе по него—щѣ подчертаемъ само нѣкои видни доказателства за патриотичността и за храброто остояване на народните ни интереси отъ страна на Българските протестанти.

Съ отварянето на първата война, въ редоветѣ на войската постѫпиха много евангелисти и нѣколко евангелски пастири, които споредъ закона въ царството ни като духовни лица сж свободни отъ воената тегоба. Героизъма показанъ на бойното поле отъ тъзи войници е билъ сврѣхъвѣшки. И момчетата които паднаха въ борбата за освобождение на роба, паднаха не защото сж агенти на чужда политика, а защото сж българи, евангелската вѣра на които не имъ попрѣчи да защитятъ народните интереси.

Наредъ съ мѫжетѣ, отидаха и жени, протестанти, които като мълосердни сестри сж обѣгчавали ранитѣ на геройтѣ. Тѣ оставиха училищните занятия, лишиха се отъ учителските си заплати, напуснаха тихитѣ домове, и отъ доха да понасятъ грозотиитѣ на войната, не защото като евангелисти служатъ на чужди интереси, а защото като българки чувстваха се длѣжни да дадатъ и тѣ своята данъ на отечеството си.

Почти въ всичкитѣ евангелски църкви прѣзъ врѣме на войната сж били наредени молитвени събрания, кѫдѣто тепли молитви сж се издигали къмъ трона на благодатта за закрилата и запазването на България. И защо това? Защото тъзи хора сж българи толковъ, колкото кой да е православенъ попъ.

Едно лице, което най-смѣло защитява своята религия, като евангелистъ, на свои разносни прѣкара цѣли шест мѣсеки въ Англия за да привлече английското мнѣніе къмъ България. Само чрѣзъ не-
говите сказки сж дошли въ България отъ тамъ по-
вече отъ 50,000 лева. Е, добре. Кое е това нѣщо,
което накара този благороденъ мѫжъ да прави
дѣлгъ, та да стои толковъ въ Англия и работи за
България? Щѣ речете нѣкакви чужди интереси?
Мълкнете вий, които изнасилвате фактите и истината.
Защото и този смѣль протестантинъ жертвата
своето за България по сѫщата причина по която
генералъ Радко Димитриевъ се би сътурцитѣ.

Прѣзъ рѫцѣта на Българските протестанти минаха милионъ левове за пострадалите отъ войната въ България. Десетки по десетки писма се писаха отъ българи евангелисти до видни лица въ Англия и Америка въ защита на нашата кауза. И защо всичко това? Защото протестантите цѣпятъ народа ли?
Защото тѣ сж опасни за народа ли?
Защото тѣ сж чужди агенти ли?
Човѣкъ трѣба да е изгубилъ всѣ-

ко понятие за честност и истина, и да е падналь твърдѣ нико за да може така да извърти факти тѣ щото да клѣвети едно цѣло общество и да му прѣпи сва качества, които то не може да има.

Сега, когато пишемъ тѣзи редове, узнахме, че сж изгратен трима българи евангел сти въ Англия да освѣтятъ обществото върху работитѣ на Балкански полуостровъ, и да кажатъ на англичанитѣ, кой е вършилъ варварски изстъпления въ Македония. Тѣзи хора не биха отишли въ Англия, ако бѣха агенти на чужди интереси. Не, тѣ отидоха, защото като българи чувстватъ, че се длѣжни сега да

помогнатъ на своето отечество, когато то има най-голѣма нужда отъ чужда симпатия.

Фактитѣ нѣматъ край.

Мѣсто не би ни постигнало, ако искахме да напишемъ всичко каквото протестантитѣ сж извѣршили за отечеството си прѣзъ врѣме на войната. Наистина, тѣ бѣха длѣжни да сторятъ това, и сториха го геройски! И когато утрѣ излѣзвнатъ между народа да проповѣдватъ Христовото Евангелие, кой попъ ще има тая дѣрзостъ да ги обвинява че тѣ не сж българи, че сж чужди агенти?

Христологията на Чарлсъ Вагнеръ.

Влиянието на Чарлсъ Вагнеръ днесъ расте съ всѣки новъ день. Когато говори или пише, той адресира словото си къмъ публика, която е дачеъ задъ граница на Французкия протестатизъмъ.

Никой другъ французки протестантинъ не упражнява такова широко влияние както него. Отъ какъ се печати книгата му „Щастливъ Животъ“, той е билъ послѣданъ отъ едно растяще число ученици въ всички училища на мисълъ.. При наличноста на този фактъ, плюсъ неговото изъкане като една внушителна фигура въ Интернационалния конгресъ на прогресивнитѣ християни въ Парижъ, особено интересно ще е за нашите читатели да знаятъ нѣщо за неговата Христология (клонъ отъ богословието, който се занимава съ естеството и личността на Христа). Ние ще прибавимъ тукъ неговитѣ собствени думи:

**Исусъ: Неговата историческа фигура,
Неговата работа и Неговата цѣль.**

Личностъ въ която се централизира не само врѣмето, но и историята съ една традиция и обещание. Тази личностъ както всички други носеше въ Себе Си кратковрѣмеността и вѣчността, човѣческото и Божественото. Но чрѣзъ тайната на Божията благодать, вѣчно неизмѣрима и необеснима, това лице е било типично и сбрѣзово. Всичко човѣкътъ се намѣща въ Него.

Така Исусъ ни се открива като Христосъ. Спасител и съединителна брѣнка. Той ясно е показалъ намъ въ Своето прѣдназначение какво е и нашето, какво наистина човѣчеството би било, ако духътъ, който бѣше въ Христа прѣбъжда и въ насъ. А това би било Богъ въ човѣка. Азъ бихъ прибавилъ това, което мисля за кръста като символъ на страдание, което осветява и освобождава; възкръснението като символъ на победа надъ смъртъта, но символъ, които сж на сѫщото врѣме и реални и които азъ наричамъ символи, защото тѣ сж образътъ на всички жертви и истина въ живота. Съ една дума, азъ не вѣрвамъ че е оправдателно да се изолира Христосъ отъ човѣчеството, докоснато отъ Неговия духъ, като го изповѣдва съ устата или просто участвува въ Неговата жертва и оживотворяща сила. Колкото всичкитѣ

Исторически мѣчнотии

относително личността на Иисуса и евангелскитѣ данни, че кажа това: Само Богъ знае въ пълнѣ фактитѣ въ тѣхния краенъ анализъ. За настъ тѣ сж много пажти непонятни. Сѫщественото нѣщо за настъ е да освободимъ отъ тѣхъ спомагателния и съживяващия духъ—което ще рече, сѫщественото нѣщо е да познаемъ чрѣзъ всички знѣкове триумфалната сила на любовта Божия и така да порасне нашето увѣрение въ Него и любовта ни къмъ хората.

Не искамъ да си правя илюзии относително слабостъта на всички христологии, каквото и да бѣдатъ тѣ. И когато азъ мисля върху тѣзи въпроси, веднага прибѣгвамъ като при приближение при простата молитва: „Татко, ти знаешъ всички нѣща, ти знаешъ какво стана на Голгота както и въ яслата въ Витлиемъ и въ първата Великденска зарань; Ти знаешъ тайната на гробътъ и онай на сутринята. На Тебе азъ прѣдавамъ всички нѣща; уякчи нашата вѣра и помогни ни да живѣемъ въ любовъ.“

Колкото за мене, ако другитѣ религии сж философия и метода за обяснение на вселената, азъ поддѣржамъ, че това което дохожда до настъ отъ Иисуса е животъ тѣй себе—поддѣржанъ, щото той прѣвишава пояснението на вселената. И така моята практическа Христология се включава въ това:

Въ Иисуса Богъ за настъ се е открилъ въ човѣка, прости, свѣтъ, чистъ, пъленъ съ сила и нѣжностъ. Той е станалъ единъ отъ настъ и ще остане до края на свѣта. За тѣзи които Го знаятъ, има само една опасностъ, и това е, че тѣ могатъ да се раздвоятъ за своя смѣтка, вместо да седнатъ при Неговитѣ нозѣ да научатъ Единство отъ Него. Да стерализирамъ всичкото Евангелие, и да произведемъ безполезно всичката негова свѣтлина, е достатъчно да згтворимъ на нѣкого душата. Ако нашата душа е отворена, една искра отъ живота е достатъчна да внесе навсѣкждѣ силата която спасява и прѣражда.

„Истината вѣчна всѣкога твори:

Слѣдрай неуклонно въ пажта на Христа:
Щомъ е нужда, стори право и умри;
Стани и наследникъ ти на вѣчностъ“-

БЕЗСМЪРТИЕТО НА ДУШАТА И НЕГОВОТО ВЛИЯНИЕ ВЪ ЖИВОТА.

Пастир Д. Н. Фурнаджиевъ—София.

Единственото абсолютно извѣстно нѣщо за живота е, че всѣкой ще умре, и че това е възможно да стане всѣка минута. Впослѣдствие първият и най-важенъ въпросъ, който се подига, е: „Ако умрѣ човѣкъ, ще оживѣе ли?“ Този е за човѣка прѣдимствено въпросът на вѣковетѣ. Той е биль подиганъ отъ началото на човѣчеството и ще продължава додѣ живѣятъ хора на земята.

Като не могатъ да го съгласятъ нито съ научните си познания, нито съ частните си заключения, мнозина сѫ готови да отхвѣрлятъ това учение, наречено: Безсмъртието на душата. Нѣмаме право да поставимъ въпросителна при мотивитѣ, на всички, които го отхвѣрлятъ; мнозина такива сѫ искрени и добросъвѣтни хора, и живѣятъ споредъ видѣлината която иматъ. Обаче, съ положителностъ констатираме, че човѣкъ, който отхвѣрля учението за безсмъртието или е единственъ въ изучването на въпроса; или е непознатъ съ ония доводи и факти, върху които учението се обосновава; или гордо и надмено отдава на своитѣ заключения авторитетъ непосиленъ на неговия умъ; или пѣкъ самото учение изглежда неприязнено на цѣлитѣ, които често гони и срѣдстватъ съ които си служи и затуй го отхвѣрлятъ.

На другата страна, легонъ учени мѫже, философи, умствени великанъ, общеполезни и достойни за подражание хора сѫ проучили и изследвали все-странно въпроса, вървали сѫ и върватъ въ безсмъртието, като единъ неоспоримъ и необоримъ фактъ, и очакватъ това „дихане на живота“. Тазъ духовна, разумна и вѣчна частъ въ човѣка, която му дава възможностъ да мисли, да сѫди и умозаключава, която е сѫщинскиятъ животъ на човѣка, слѣдъ като се раздѣля отъ земната хижка, ще встѫпи въ единъ непрѣкъснатъ, безсмъртенъ животъ, при съвршенна свобода отъ физически ограничения.

БЕЗСМЪРТИЕТО ВЪ ИСТОРИЯТА.

Единъ бѣгълъ погледъ върху развитието на то-ва учение въ историята ще ни покаже, че всичките народи, дори най слабо развитите сѫ вървали, че душата прѣживѣва тѣлото за винаги, или за единъ дѣлъгъ периодъ отъ врѣме. Въ ранните врѣмена хората сѫ се основавали за върването си: 1) на любовта у човѣка за животъ и слѣдъ гроба; 2) на прѣданията отъ праотците; и 3) на сънища, въ които мъртвите говорятъ и потвърдяватъ желанията на живите и прѣданията на починалите.

Но да дойдемъ на фактите:

1. Въ свещените книги на хиндусите, споредъ авторъ тетния ориенталистъ Максъ Мюлеръ, безсмъртието на душата, както и личната отговорностъ подиръ смъртта, сѫ ясно изложени“. „Тамъ ние на-мираме, казва проф. Ротъ, за очудване прѣкрасни мисли по безсмъртието на душата, изразени въ простъ язикъ, но съ дѣлбоко убѣждение“. За примѣръ, тѣ казватъ: „който дава милостия, ще отиде на най високото място въ небето; той отива при бо-

говетѣ“. Ето и една молитва къмъ тѣхния богъ Сома: „Дѣто има вѣчна свѣтлина . . . въ онзи безсмъртенъ, нетлѣнъ свѣтъ ме заведи, о Сома! . . . дѣто животът е свободенъ: . . . дѣто има храна и радостъ, благополучие и сладостъ; дѣто радостта и веселието живѣятъ; дѣто желанията ни се постигатъ, тамъ ме направи безсмъртенъ!“

2. Китайците вѣрватъ въ това учение. Когато нѣкой умре, тѣ казватъ: „той се е върналъ при семейството си“. С оредъ Конфуция, на духовете на добрите съзвѣдени са посвѣщаватъ земните си обиталища, да слушатъ и приематъ молитви отъ живите, и да имъ грѣщатъ благословения

3. Между египтяните това учение за бѣднината на душата се е вървало въ много разни форми. Богът Озир съ сѫдия на мъртвите, и като прѣтегли сърдцата имъ въ вѣситѣ на правдата, той праща грѣшникът въ тѣмнината, а праведните въ видѣлината да живѣятъ съ бога на видѣлината. ПОСЛЕДНИТЕ „сѫ удобрени прѣдъ великия богъ, и живѣятъ въ небесна слава“. Затова, чрезъ балсамиране тѣлата на умрѣлите, Египтяните искали да запазятъ здрави за бѣдния денъ на съединението имъ пакъ съ душата.

4. Между древните перси, двѣтѣ божества Ормуз и Ахриманъ сѫ имали подчинени тѣмъ зли и добри духове, и който човѣкъ е живѣлъ чистъ и добъръ животъ, подиръ смъртта си е прѣминавалъ въ царството на видѣлината.

5. Колко по-напрѣдни сѫ били историческите народи въ знание и просвѣтѣ, толкова по-ясно, по-развито и по-пълно е учението имъ за безсмъртието на душата, и толкова повече приближаватъ учението на Библията по прѣдмета. Древните гърци сѫ развивали разни теории по безсмъртието, но когато настъпилъ периодъ на Сократовата философия и наука, това учение прѣе значително подобрение. Съществуването и животът на душата слѣдъ гроба стана обща доктрина, и прѣдметъ на най-сериозното внимание на всички будни и мислящи хора.

6. Нѣкои сѫ мислили и други още мислятъ, че Стариятъ Завѣтъ не съдѣржа учението, и затова древните евреи не сѫ вървали въ безсмъртието на душата. Дѣйствително, учението не е много изрично и категорично не е изложено систематично, но то се съдѣржа тамъ безъ никакво съмнѣние, и евреите сѫ го приемали. За Еноха се казва: „и ходи Енохъ по Бога, и не се намѣрваше, защото Богъ го зе“, съ което се означава, че той биде прѣселенъ въ задгробния миръ безъ да види обикновената смърть, какъвто бѣ случая и съ пророкъ Илия. За Авраама е казано: „прибра се при своите людие“; сѫщото е казано за Исаака, за Якова, за Аарона, за Мойсей, и други. Що е значението на това? Дали иска да каже, че починалиятъ е биль погребанъ тамъ, дѣто сѫ били погребени праотците му? Не; защото людите (праотци и отци) на Авраама не бѣха погребени въ Ханаанъ, дѣто бѣ погребенъ Авраамъ. Ааронъ умрѣ на гората Оръ и бѣ погребенъ

тамъ, но на това м сто нѣмаше никой другъ отъ фамилията му. Мойсей умръ на гората Нево и бѣ погребенъ тамъ „при своитѣ си людие“, но тамъ нѣмаше другъ гробъ на негови отци. Шо тогава е значението на думитѣ: „и прибра се при своитѣ людие“? И що друго могатъ да значатъ тѣ, освѣнъ че душата му е отишла при живитѣ души на починалитѣ отци.

Още по-ясно изтѣква безсмъртието на душата въ книгите на Иова, Давида, Соломона и пророцитет. Слѣднитѣ сж нѣкои отъ пасажитѣ имъ: „Защото зная че е живъ Изкупителътъ ми, и въ послѣдно време ще възстане на земята; и като изтлѣе слѣдъ кожата ми това тѣло, пакъ съ плѣтата си ще видя Бога“ (Иовъ). „Чрѣзъ съвѣта Си ще ме водишъ, и слѣдъ това ще ме приемешъ въ слава“ (Давидъ). „Защото човѣкъ отхожда въ вѣчния си домъ . . . да се върне прѣстъта въ земята както е била; и духътъ да се върне при Бога, който го е далъ“ (прѣмѣдръ Соломонъ). „И много отъ спящитѣ въ прѣстъта на земята ще се събудятъ, едни въ животъ вѣченъ, а други въ поношение и укоръ вѣченъ . . . а онѣзи които обрѣщатъ мнозина въ правда (ще сияятъ) като звѣздитѣ въ вѣкове на вѣкове“ (Данайль), значи, евреитѣ прѣди Вавилонския плѣнъ сж вѣрвали въ безсмъртието на душата, и въ една вѣчна мъзда всѣкому споредъ дѣлата му.

7. Като отворимъ страницитѣ на Новия Завѣтъ, учението за безсмъртието се здига по високо отъ облаците и свѣти по блѣскаво сѣ слѣнцето, така щото всѣкой, който чете да разбере и да го приеме. Освѣнъ дѣто съвѣршено се опровергава учението на материалистите и скептици Садукеи, Исусъ заявява ясно и категорично, че душата живѣе слѣдъ смъртта на тѣлото, слѣдъ като се развали земната кѫща из нашето селение“. „Азъ съмъ възкресение и животътъ, заявява Той; който вѣрва въ Мене и да умре, ще оживѣе. И всѣкой който е живъ и вѣрва въ Мене, до вѣка нѣма да умре“. Спасителътъ изрично учи за радостта, която очаква праведнитѣ и горчивата тѣга, която ще е участта на неправеднитѣ слѣдъ смъртта.

Апостолътъ казва, че Исусъ Христосъ „унижи смъртъта, и осия живота и безсмъртието“. Едва ли има по-изрична догма въ цѣлия нови завѣтъ отъ тая: Мжителниятъ адъ за невѣрнитѣ и нечистивитѣ; блаженството „въ дома на Отца“ за искренинитѣ послѣдователи на Спасителя; обѣщанията и уверенията, че Божийтѣ чада никога нѣма да погинатъ; цѣльта на изкупителната Христова кръвъ; и метафората, че както Христосъ възкръсна отъ мъртвите, така и всички ще възкръснатъ—всички тия сж краснорѣчиви факти и намиратъ своето тѣлковане и значение въ учението за безсмъртието на човѣшката душа.

Този бѣгътъ погледъ, прѣдставенъ като кратка историйка на прѣдмета, не е изложенъ съ цѣль да послужи като най-силното доказателство. Фактътъ, който азъ желая да отбѣлѣжа и изтѣкна, е че това учение е врѣсникъ на човѣшкия родъ, че додѣто се простира познаниета ни за народитѣ въ историята, това убѣждение за безсмъртието е било общо, сило и основателно.

За нашия вѣкъ, едно учение за да е приемливо трѣбва да почива на разумни начала: то трѣбва да не противорѣчи на науката, на здравия разумъ и на практиченитѣ цѣли. Съ тора условие прѣдъ вѣдъ

азъ ще се постараю да уясня слѣднитѣ два факти, а именно: 1) че физическата наука не е противна на учението за безсмъртието на душата, а помага въ положителна смисъль, и 2) че заключенията на здравия разумъ сж въ полза на безсмъртието.

Науката и безсмъртието.

Какво е научното течение днесъ досѣжно учението за бѣдния животъ? Отговарямъ: то е изобщо агностично. Има голѣмо число научни мжже, които, както Фарадей, поддържатъ силна и цвѣтуща вѣра при всичкитѣ си научни изслѣдвания, когато мнозина други заявяватъ, че вѣрата не подпада подъ областта на науката и, слѣдователно, я прѣдставяятъ на философията и богословието. Болшинството, обаче, отъ водителитѣ въ физическата наука, заедно съ Дарвина, Жъксле, Спенсера и Тиндала заявяватъ, че по тоя прѣдметъ нищо не може да се докаже или отхвѣрли, че никой не може, отъ гледището на физическата наука, да приеме или отхвѣрли възможността на бѣдния животъ, понеже не разполага съ достатъчно факти. Тѣ признаватъ сѫществуването на едно тайнствено нѣщо, наречено животъ, но нищо повече.

Това не е гледището на цѣльта, а само на физическата наука. И това трѣбва да се има прѣдъвидъ, понеже кардиналнитѣ и жизнени въпроси свързани съ живота, за примѣръ: Богъ, душа, мораль, душевното чувство, истината, добродѣтельта, както и безсмъртието на душата, сж вѣнъ отъ областта на физическата наука. Не тая наука, слѣдователно, може да се очаква да установи учението за безсмъртието. Има физическа, но има и метафизическа наука, която борави съ нашитѣ мисли, сѫждения, заключения и чувства т. е. нашитѣ душевни свойства и функции. Тая послѣдната наука силно подкрепя и твѣрди, че трѣбва да има задгробенъ животъ за душата. Отъ физико-научно гледище, което е експериментално, и приема или отхвѣрля нѣщата до колкото тѣ се подаватъ или не на физическия опитъ, за да се докаже че душата живѣе или не слѣдъ смъртта, човѣкъ трѣбва да прослѣди и изучи нѣкое лице, което умира, и да може съ опитъ да докаже, че положително не сѫществува никаква смѣда, никакъвъ духъ, или не сѫществува, защото опитътъ го доказва. Обаче това е физическа не възможностъ. Науката, която борави само съ явления и закони, подлежащи на физически опити, не може да законополага, дѣ твѣрди или отрича истини, които сж вѣнъ отъ нейната областъ; и слѣдователно, ако нѣкой физикъ или авторитетъ въ физическата наука би дръзналъ да отхвѣрли учението за безсмъртието, като ужъ ненаучно и недоказано, неговото мнѣніе трѣбва да се приеме „при особено мнѣніе“, т. е. че той незаслужава внимание.

Важно е да отбѣлѣжимъ, че научни мжже, като Жъксле, Тиндалъ и Хекель, признаватъ че въ организма има една сила, която стои надъ физическите закони, която тѣ наричатъ умъ. И днешнитѣ най-високоучени твѣрдятъ, че мъртвата материя не може да произведе душевни явления, а, напротивъ, материята може да е на разположението и управата на душевнитѣ сили и умъ. Прочутиятъ професоръ Вундъ, който е единъ отъ най-авторитетнитѣ пси холози днесъ, отива по нататъкъ и казва: „Психическата (душевната) животъ не е плодъ отъ тѣлесната (физическа) организъмъ, а по-скоро тѣ-

лесниятъ организъмъ е тваръ на психическия“. Съ други думи казано: по-лесно е духътъ, който владее сила, енергия, животъ, воля, да създаде материята, отколкото мъртвата и слѣпа материя да създаде живия духъ. Явно е че дори отъ гледищите на физическата наука, началото или основата на всъкакъв видъ животъ и на самия всемиръ, не е материя, но сила, енергия, умъ, духъ. Душата е жизнениятъ дъятелиенъ принципъ въ времenna връзка съ безжизнената и по самосебе инертна материя на тѣлото; и когато смъртта раздѣли безсмъртния принципъ въ човѣка отъ неговото тлѣно тѣло, физическата наука нѣма властъ да се произнесе що става съ душата.

Физическата наука, обаче, твърди, че въ природа нищо не се губи. Това е законъ. Прѣдметитъ може да се измѣняватъ по видъ, форма, дори и по дѣйствие, но съставнитъ имъ части оставатъ постостоянни. Съставнитъ части на изпарената вода не изчезнуватъ, не се изгубватъ, а сѫ зели друга форма; така сѫщо съставнитъ части на изгорѣлото дърво, на стопената соль, на изяденото отъ дѣжда желеzo, и пр. Послѣтото съмѣне въ земята прогнива и порастнува, обаче нищо не е изгубено, а месната част на зърното е хранила зародиша въ него и е станало негова съставна частъ. Какви размишления ни обладаватъ и какви заключения правимъ, когато виждаме въ наблюденията си отъ орловото яйце се излюпило орле и порастнува въ единъ мощно-крилатъ орель, лѣтящъ високо въ атмосферата? Какви внушения ни прѣдава интересното явление, когато видимъ бубата да завива пашкуль, както собственъ гробъ, отъ когото съ врѣме тя излиза чудесно промѣнена въ крилата настѣкомо, годно да лети изъ въздуха? Не сѫ ли тия пророчества отъ видимия свѣтъ за промѣната на човѣка отъ тлѣненъ, отъ земенъ, въ небесенъ животъ, и то безъ да се изгуби личността? Авторътъ на природата е наредилъ чудни промѣни за сѣмето, за насекомото и за птицата, промѣни въ които тѣ ужъ се изгубватъ, но оставатъ пакъ живи въ по съвѣршена форма; не е ли промислилъ промѣна и за вѣнца на сътворението—човѣка? Само седемдесетъ години ли е опрѣдѣлилъ за човѣка? Ако Той запазва по маложажнитъ твари и чрѣзъ едни тайнствени промѣни имъ помага да постигнатъ по-високъ и по-съвѣршенъ животъ, както се промѣня и усъвѣршествува грозното пѣляще въ красива разноцвѣтна пеперуда, нѣмали сѫ шиятъ Създателъ да планира нѣщо подобно за по-важнитъ си твари? Дали ще допустне Той, щото най цѣннитъ въ вселената, а имено: умъ, характеръ, духъ, да изчезнатъ и се изгубятъ за винаги? Правъ е Лоце когато казва: „онова ще прѣбъдже за винаги, което, горади своето прѣвѣходство и духъ, трѣбва да е нераздѣлна частъ отъ вселената“. Но що друго е това прѣвѣходно нѣщо, освѣнъ правдата, мисълта, добродѣтельта, характерътъ? Приснопаметнътъ Гете, при мъртвото тѣло на великия Вийландъ, е изрекълъ тия думи: „за погубването на такива високи и скажи сили, никога и подъ никакви условия не трѣбва да става въпросъ“.

Тия сили сѫ лични, не се прѣдаватъ като наследство на други, и ако човѣкъ се унищожава чрѣзъ смъртта, тѣ трѣбва за винаги да се изгубватъ; обаче, споредъ науката, нищо не се губи, а се видоизмѣнява. Така, ние заключаваме че тия скажи душевни сили, съ природния имъ развой и стрѣмъ

къмъ съвѣршенство, тоя животъ, тая душа не може да погине, или да се унищожи, а ще продължава слѣдъ гроба, и то при благоприятни условия за по-велики постижения.

Здравиятъ Разумъ и Безсмъртието.

Тука влизаме въ оная областъ на човѣшката мисълъ, която е много по-авторитетна и по-приязнена на вѣрата въ безсмъртието на душата. Какви сѫ заключенията на разума по тоя прѣдметъ?

1. На първо място стои необоримиятъ фактъ, че върата въ безсмъртието на душата е въсмирна. Съ малко изключение, всичкитъ хора на всѣкаждъ и всѣко врѣме сѫ поддържали учението. Причината за това заключение е много естествена: смъртта е всемирна и всички върватъ въ нея; и хората всѣкого сѫ приемали, че тѣлото е по-долно отъ духа въ човѣка, като сѫ били лични свидѣтели на гниенето на тѣлото, но не и на духа. Като сѫ считали духа по горенъ отъ тѣлото, и нетлѣненъ, убѣждението за безсмъртието му е порастнало естествено и твърдо.

Разумътъ приема безсмъртието, защото намира че върата въ него сѫществува и е сѫществувала прѣзъ цѣлата история на човѣчеството, бѣзъ да се е появило нѣкакво основателно възражение. Като природно на човѣшката душа, безсмъртието има право на важно място въ вѣроюто и мисълта на човѣка. Какво право има здравецътъ да заема място въ планинското пространство, да цѣви и расте тамъ? Отговорътъ е, че неговото присѫтствие тамъ доказва неговото право, и никой не може да му оспорва това право и да ролтае. Така е това цвѣте на надеждата за безсмъртието на душата; порастнало е на човѣшката почва, тамъ и принадлежи, и никой не трѣбва да му възразява. Както казва Цицеронъ, то принадлежи къмъ ония велики истини, кито сѫ съ насъ родени, и затова той се очудва, че имало хора, които се съмнѣватъ въ безсмъртието; за него е странно, че има лица които изказватъ съмнѣние въ една истина, въ която цѣлятъ свѣтъ е така твърдо убѣденъ.

Всичкитъ сериозни мислители съзнатъ и приематъ силата на аргумента отъ убѣжденията, които Декартъ нарича „вгодени идеи.“ Тия убѣждения сѫществуватъ, но отъ дѣ сѫ тѣ? Отъ дѣ сѫ тия дѣлбоки душевни впечатления, че душата на човѣка е безсмъртна, че тя има подобие и съотношение съ Божеството, и че тя е въ времenna връзка съ тѣлото? Цицеронъ, кито не може ни себе си да удовлетвори съ достатъченъ отговоръ на тоя въпросъ, казва тия думи: „не знамъ какъ, но въ умоветъ на хората сѫществува единъ видъ прѣдузнение за бѫдащъ животъ, дѣлбоко вкоренено, и най сило развито въ най-великитъ гении и най-възвишенитъ души.“ Явствува, че това „прѣдузнение“ е съставна частъ отъ зародишиетъ на човѣшкия умъ.

Доводитъ, които философътъ прѣставява да докажатъ, че върата въ безсмъртието на душата е основателна не сѫ нито сега, нито въ миналото били извѣстни на хората, изобщо, и пакъ тия послѣдниятъ сѫ приемали и дѣйствуващи съ пълно увѣрение въ безсмъртието й. Туй увѣрение за тѣхъ не е почивало на необорими докази, а на природни убѣждения, които сѫ скажо свидѣтелство, че човѣкъ е безсмъртенъ.

(слѣдва)

О Т В О Р Е Н О П И С М О

ДО НАШИТЕ ЧИТАТЕЛИ

Редакцията на „Христиански Свѣтъ“ тази година не пожали пари и врѣме за да достави добро и разнообразно четиво на своите аборнатори и четци. При тѣзи изключителни врѣмени, когато другите списания спрѣха или пѣкъ излазяха само въ двѣ листчета, „Хр. Свѣтъ“ е излазяло редовно въ 16 СТРАНИЦИ, а понѣкога въ 32 СТР.

Редакцията е имала желание да засегне всички класи на обществото като е помѣстяла статии отъ различенъ характеръ. Най-вече тя се е стараяла да привлече младите къмъ Христианството. И за тая цѣль, тя е дирала съдѣйствието на видни писатели у насъ и въ чужбина.

На писмата ни до забѣлѣжителни и влиятелни личности въ Америка и Англия, ние вече притежаваме отговори. Въ идущия брой, който ще биде СПЕЦИАЛНО МЛАДЕЖКИ БРОЙ, ние ще печатимъ тѣзи СПЕЦИАЛНО ПРИГОТВЕНИ ЗА „Хр. Свѣтъ“ дописки отъ различни професори и автори. Така напримѣръ:

Д-ръ Charles Sheldon, който е прочутъ авторъ въ Америка, и чийто книги се разпродаватъ първи слѣдъ Библ ята, като тая „По Неговите Стъпки“, е изпратилъ нѣщо специално за „Хр. Свѣтъ“.

Д-ръ J. M. Coulter, професоръ въ Чикаговския университетъ и забѣлѣжителенъ авторъ, теже е писалъ нѣщо за „Христиански Свѣтъ“.

Д-ръ Hall професоръ и писателъ въ Америка е приготвилъ специална до-писка за „Хр. Свѣтъ“.

и др. . . .

Това трѣбва да породи особно любопитство за идущия брой на списанието. Искайте екстра екземпляри за вашите приятели и кажете на други за това.

Особно студенти, ученици-младежки отъ всички положения трѣбва да си набавятъ този Младежки брой на Хр. Свѣтъ, въ който прочути автори сѫ пи-сали специално за нашите млади.

Петъ екземпляри отъ него ще се изпращатъ за единъ левъ.

А отъ м. Юлий до края на годината списанието се изпраща **САМО** за (1) единъ левъ.

За да получите специалния ни брой, който заслужава да краси всѣка библиотека, изпратете адреса си сега още направо до редакцията на

Христиански Свѣтъ-Свищовъ.

„Отношението между знанието и религията“.

До Г-на Редактора на Христиански Свѣтъ.
Г-не Редакторе,

Гледамъ че при края на статията на Г-нъ Маркжмъ върху прѣдмета „Отношението между Знанието и Религията“ вие сте притурили бѣлѣжка че „Редакцията не се съгласява съ всичко въ тая статия“. Мисля, обаче, че нѣщо повече трѣба да се пише относно възгледите които се прѣпорожчватъ на читателите ви въ казаната статия; за това, прося вашето позволение за да взема място въ стълповетъ ви да посоча поне нѣкои отъ погрѣшките които се намиратъ въ нея.

1) Една погрѣшка е, че Г-нъ Маркжмъ съвсѣмъ криво разбира цѣльта на онѣзи които цитиратъ апостолъ Павловитъ думи че „Божието безумие е по-мѣдро отъ човѣцитъ“, и пр. Цѣльта имъ никакъ не е да твърдятъ че религията и науката сѫ противоположни помежду си. (Казвамъ „религията и науката“, не „религията и човѣшкото знание“, защото човѣшкото ужъ знание за науката е било често пъти лъжовно; а никой който вѣрва че Библията и Природата сѫ двѣ книги отъ единъ и сѫщъ Божественъ Авторъ не би за моментъ приель че Той (Богъ) би ги написалъ така щто да противорѣчатъ една на друга). Цѣльта на онѣзи които цитиратъ апостолъ Павловитъ думи е да наблягатъ върху факта, че, за постиженietо на гонимия край, а именно, спасението на човѣчеството, Еожията мѫдростъ трѣба да се прѣдпочита прѣдъ човѣшката. За примѣръ, никой не би казалъ че има нѣщо противоположно между интелигентността на единъ държавенъ мѫжъ и оная на единъ добъръ, простъ рибаръ; обаче, това не ще да каже че, въ нѣкоя опасна политическа криза, мѫдростта на първия не трѣба да се прѣдпочете прѣдъ оная на втория. Всѣко нѣщо на своето си място! — човѣшката мѫдростъ (по човѣшки говоря) въ крѣга на човѣшките работи, а Еожията мѫдростъ въ крѣга на Божиите работи. И понеже религията и спасението на човѣчеството се падатъ въ крѣга на Божиите работи, за това тамъ се иска Еожията мѫдростъ, а не човѣшката.

2) Друга погрѣшка е, че Г-нъ Маркжмъ твърди, силно и повторно, че най-великата сила въ свѣта е човѣшкото знание. Това е съвсѣмъ и коренно невѣрно. Неизказано

по-велико отъ човѣшкото знание е откритието което Богъ ни е далъ за Себе Си и за Своите Си работи,—прѣдмети които, безъ това откритие, човѣшкото знание никакъ не би могло само да открие,—искамъ да кажа въ тази пълнота съ ксято ние сега ги знаемъ. Еожието откровение е, а не човѣшкото знание, което е най-мощниятъ двигателъ за добро въ човѣшкото развитие.

3) Трета погрѣшка е, че г. Маркжмъ употребява думата „религия“ по съвсѣмъ ненаученъ начинъ. Той пише, че всѣки путь когато религията и човѣшкото знание сѫ били въ стълкновение, послѣдното е възтържествувало; но не вижда че това съ което знанието е било въ стълкновение не е религията, а нѣкое фалшиво прѣдставление на религията. Ако поразмислимъ за минута за значението на думата „религия“, ще видимъ че нѣколко важни заключения се извлечатъ отъ нея. „Религия“ значи „изново свързване“. Ще каже, отношенията между Бога и човѣците, едно врѣме тѣсни и радостни, сѫ били прѣкъснати; а религията ни показва какъ могатъ тѣ да бѫдатъ свързани пакъ. Обаче, известно е че, всѣки путь, обидѣната страна има право да каже подъ кои именно условия може да стане това ново свързване. Слѣдва, че „религията“ значи „показанието отъ Бога условия споредъ които Той може да се примери съ човѣците, и тѣ съ Него“. И отъ това слѣдва, първо, че може да има само една религия, и, второ, че тая религия трѣба да е истинна. Тогава, Библията ни казва че Богъ видѣлъ за добрѣ да избере Еврейския народъ, комуто да даде едно по-пълно познание за тази истинна религия, и едно по- внимателно възпитаване по нея, като приврѣменно оставилъ останалия свѣтъ въ тѣмнината. И като слѣдствие отъ това, виждаме двѣ явления:—първото, въ вѣнкашния тѣменъ свѣтъ, дѣто малкото първобитно знание за Божиите условия скоро се разтлѣло, и породило тѣзи карикатури на религията които обикновено се наричатъ езическите религии; а второто, между самите Евреи, които, въпрѣки една дълга дисциплина, произвели една друга карикатура на религията, по-малко груба отъ езическата, но още по- опасна, а именно Фарисейзма (самоправда), Садукейзма (материализма), и агно-

стицизма и индиферентност.

Погръшката, прочее, на Г-нъ Маркжмъ, когато твърди че при всъко стълкновение между религията и знанието, послѣдното е възтържествувало, е че той тръбаше да каже „при всъко стълпновение между фалшивите, или карикатурни религии и знанието послѣдното е възтържествувало“. Не влизамъ сега въ прѣпирня за да ли туй твърдение, тъй поправено, е вѣрно или не: нѣма да се чудя ако е вѣрно. Но работата е, че не е научно да се не различава между едната истинна отъ Бога открита религия и нейните карикатури и фалшификации. Че послѣдните сѫ били „жестоки, безнравствени, съ празнотии, пълни съ безсмислени церемонии“, и пр.. и че човѣшкото знание съ врѣме ги е надвило, може да е вѣрно. Но да се твърди това за религията отъ Бога открита би било не само невѣрно, но и дързостно богохулство.

4) Четвъртата погрѣшка е, че Г-нъ Маркжмъ казва че Старо-Еврейската религия на два пъти била прѣманата и изчезнала, първий път скоро слѣдъ проповѣдането на пророка Амоса, а вторий път скоро слѣдъ попрището на Господа Иисус Христос. И това не е вѣрно. Старо-Еврейската религия бѣше открита отъ Бога религия: тя никога не е изчезнала, и нѣма да изчезне до тогазъ до когато има нужда отъ религия. На тази религия принадлежала азъ,—надѣвамъ се че и Г-нъ Маркжмъ; защото Господъ Иисусъ Христосъ, Когото той криво прѣставлява че е замѣнилъ Старо—Еврейската религия съ друга, Самъ е казалъ—„Да не мислите че Азъ дойдохъ да разруша закона или пророцитѣ; не дойдохъ да разруша, но да изпълня“. Старо Еврейската религия и Христианството сѫ една и сѫща религия, както иската и цѣлтето сѫ едно. Духътъ, централната истина, на тая единствена отъ Бога открита религия е, че, за примирение между Бога и човѣците, тръбва да се направи умилитивение за грѣхъ. Прѣди Христа, това се поучавало посрѣдствомъ жертвите и обрядите които сочали къмъ Агнеша Божий: слѣдъ като Той извѣрши умилитивението, поучителните срѣдства не били вече нужни и се прѣманали; но централната истина си останала и още сѫществува като единствената човѣшка надежда.

5) Пета погрѣшка е, че Г-нъ Маркжмъ твърди че нѣма въ свѣта таково нѣщо като една света, неизмѣнена религия. Не е вѣрно. Както казахъ по-горѣ, може да има само една религия, защото само Богъ може да опреѣди примирителните условия. Той ги опреѣди още въ Едемския рай; и тази ре-

лигия, религията на примирение съ Бога чрѣзъ умилитивителното дѣло на онзи който щѣль да „смаже главата“ на змията, е се-гашната побѣдителна Христианска религия, и ще остава до край неизмѣнена. Хорските разбирания на тази религия може да се измѣняватъ, обаче не и сама тя.

6) Г-нъ Маркжмъ пише, че работата на Христа не е „съвсѣмъ мистериозна“, а е „проста и ясна“. И това не е вѣрно. Тя е прѣста и ясна въ много отношения; но самъ Христостъ казва че новото рождение, безъ което човѣкъ не може да влѣзе въ царството Божие, е като вѣнето на вѣтъра, за който човѣкъ не знае отъ дѣ иде и кждъ отива. Работата на Духа Божий въ хорските сърдица безъ друго е мистериозно. — Пише още че ролята на Христианството е да „помага на човѣците да прогресиратъ.“ Напротивъ, ролята на Христианството е да новъзъдава човѣците и така да ги накара да прогресиратъ, — да регресиратъ отъ пропастния край, и да се обръщатъ къмъ Бога. Не отъ помощъ се нуждае човѣкътъ, а отъ ново създаване. — Г-нъ Маркжмъ сѫщо пише че модерното знание е прѣдлагало услугите си на религията, вслѣдствие на което послѣдната е сега въ небивало по-прѣди цвѣтуще състояние. Съмнително е да ли ликътъ Божий се вижда сега по-чисто отколкото въ времето на апостолите и по-ранните христиани. Но ако е тъй, то подобрението се дължи, не на знанието — модерно или старо, а на работенето между човѣците на Святия Духъ Божий, Просвѣтителя.

7) Г-нъ Маркжмъ пише: — Сега, почти за прѣвъ пътъ въ петь вѣка, не е нужно човѣкъ да бѫде нищо неизвѣрюющъ рационалистъ, нито нерационаленъ вѣрующъ. Тѣзи думи сѫ най-страшна, и трѣбва да прибавя и най-лъжлива, клевета и обида нахвѣрлена незаслужено и безосновно върху вѣрата на нашите пращури; и азъ съ негодуване отхвѣрлямъ това жестоко обвинение отъ памѧтта на безбройни Божии светии въ всички страни прѣзъ послѣдните петь, да не кажа и много повече, вѣкове, на чията вѣра дано бѣхъ азъ по-достоенъ подражателъ.

8) Най-послѣ, Г-нъ Маркжмъ не знае за себе си другъ водителъ освѣнъ знанието; и този водителъ той прѣпоръжва и на Българите. Но лесно е за Г-нъ Маркжмъ, който е билъ щастливъ да бѫде роденъ въ вѣроятна срѣда, и чието знание е било тъй влияяло отъ вѣрата на хората около него че го е водило, въпрѣки всичките му погрѣшки, да не отхвѣрли Бога или Христа или Библията.

Но какво за мнозината даже въ Америка, и за мнозината даже въ всичките страни на свѣта, които положително настояватъ че всичките факти и всичкото знание сѫ противъ тия прѣдмети? Споредъ него, тѣ трѣбва да иматъ не по-малко право. И какво за Библейското твърдение че „праведнитѣ съ вѣра ще живѣятъ,“ не съ приемане познати факти? И какво за даже естествения животъ на хората въ този малъкъ свѣтъ, ако само знанието се приема, а вѣрата и упованietо се изключватъ? — тогава, сбогомъ на вѣстници съ новини, на описания за чужди страни, на взаимно довѣрие между хората върху което се основава обществения строй, сбогомъ на всичко освѣнъ онова твърдѣ

малко за което човѣкъ може да има прѣмо, собствано знание.

Азъ ще свърша като взема послѣднитѣ думи на статията на Г-нъ Маркжмъ и ги поправя къмъ края. „Религиознитѣ водители въ България нѣматъ по-велика длѣжностъ отколкото да прѣдаватъ на учащата се младежъ въ страната, колкото се може по-привлѣкателно и по-убѣдително, старото Евангелие за Божията спасителна любовъ чрѣзъ Господа Йесуса Христа, което Евангелие е направило свѣта това което сега е, и което Евангелие — и само то — има сила за напрѣдъ да благослови свѣта.

гр. Самоковъ,
Августъ, 1913.

Р. Йомсънъ.

Улрикъ Цвингли

(Една отъ рѣчите държани прѣдъ събора на Недѣлнитѣ училища въ Цюрихъ. Юлий 11, 1913).

Отъ Д-ръ Джеймсъ Гудъ.

Улрикъ Цвингли е роденъ въ Wildhaus на съверната наклонностъ на планината Sentis на нова година, 1484. Старата кѫща, въ която той за пръвъ пътъ виде свѣтлината още стои. Баща му виждайки че той бѣше способенъ да стане нѣщо повече отъ едно овчарче, на осмата му годишна възрастъ го изпрати въ училище, за да се приготви за священослужителство.

Той учи въ петъ училища. Първо Той отиде въ Весенъ, на юго-истокъ отъ Цюрихъ, на западния брѣгъ на впечатителното малко езеро, Валенштадъ, кждѣто неговия чично бѣще свещеникъ. На десетъ годишната си възрастъ той бѣше изпратенъ въ Baselъ. Тамъ той слѣдва три години, кждѣто показва особна способностъ по музика и ораторство. На тринацететата си възрастъ той бѣ пратенъ въ Бернъ. Тукъ той за пръвъ пътъ попадна подъ влиянието на новото учение въ онѣзи дни „Хуманизъмъ“. Но понеже Доминътъ се трудѣше да го привлѣче въ калугерството, баща му го взѣ отъ тамъ и го изпроводи въ Виенския университетъ. Отъ тамъ той се върна пакъ въ Baselъ да учителствува и въ сѫщото врѣме да продължи наукитѣ си въ тамошния университетъ. Тукъ настѫпи кризата въ неговия животъ, като посѣщаваше лекциитѣ на професоръ Тома Витенбахъ.

Сега дохаждаме до най-важното съби-

тие въ человѣческия животъ, именно неговото обрѣщане. Колко чудно е обрѣщането на човѣкъ, а особено на велиъкъ човѣкъ, какъвто бѣше Цвингли. Нека погледнемъ на него съ дълбокъ интересъ. Защото обрѣщането е най-важния прѣдметъ, особно за учителитѣ въ недѣлното училище. Та и не е ли обрѣщането великия прѣдметъ въ недѣлното училище, освѣнъ тамъ кждѣто рационалистическата педагогия е замѣстила свѣрх-е тественото?

Може ли нѣкой да биде учителъ въ недѣлното училище, ако нѣма за цѣль обрѣщането на души! Разбира се, че слѣдъ обрѣщането дохожда развитието на единъ симетриченъ духовенъ животъ. Но обрѣщането е ключътъ на този духовенъ животъ.

Сега като изучаваме духовния прѣвратъ въ живота на Цвингли, важно е да се забѣлѣжи на първо място, че то стана чрѣзъ Хуманизма това бѣ хуманистическо обрѣщане. При все това то бѣ реално, защото и други отъ великите реформатори влѣзнаха въ свѣтлината чрѣзъ Хуманизъма, както Мелантонъ и Ласко. Трѣбва да се забѣлѣжи, че имаше взгледове отъ гледна точка на обрѣщане, два вида реформатори:—катугери-реформатори и хуманисти-реформатори. Лютеръ и Бюсеръ принадлежатъ на първата класа, Лютеръ бѣ Августински монахъ, а Бюсеръ—Доминиканецъ. (И точно тука

има да се забълѣжи единъ интересенъ фактъ, че калугеритѣ, които станаха протестанти, всички принадлежеха на Августиновата доктрина, съ изключение на Ламбертъ отъ Авиньонъ, който бѣше францисканъ). Имаше тогава калугери реформатори, които станаха протестанти поради тѣхната реакция противъ злитѣ дѣла на монашеството, и имаше други Хуманисти реформатори, които станаха Евангелисти посрѣдствомъ образование. Първите влѣзаха въ видѣлината, като тѣрсѣха миръ за душата; а вторите—като тѣрсѣха истината. Но и двѣтѣ групи намѣриха и миръ и истина въ протестантската доктрина за оправдание чрѣзъ вѣра. Първите бѣха повече експериментални, а послѣдните—повече интелектуални. Но и двѣтѣ групи бѣха искренни. Лютеръ стои пръвъ, като образецъ на първите, а Цвингли—на вторите и Калвинъ изглежда да ги комбинира.

Като помнимъ тази особеностъ въ Цвингливото обръщане, нека сега го изучимъ по отблизо. Първия въпросъ е какъ стана, че той така рано и така силно бѣше повлиянъ отъ Хуманизма? По-късно това се обяснява отъ професоръ Егли отъ Цюрихъ. Той казва, че това се дължало на неговия чичо, който му бѣше пръвъ учителъ въ Весенъ, и който изглежда да е ималъ и по-послѣ влияние върху него. О! колко велико е влиянието на единъ учителъ, но колко по-велико и вѣчно е влиянието на единъ учителъ въ недѣлното училище.

Цвингли попадна подъ влиянието на Хуманизма за пръвъ пътъ въ училището въ Бернъ, кѫдѣто баща му го прѣдпазваше отъ калугерството. Но по-послѣ, като дойде въ Базель, точно прѣди да влѣзе въ святослужителство, имаше едно по-силно влияние, което причини неговото обръщане. Това бѣше срѣщата му съ професоръ Тома Витенбахъ. Слушай, о, учителю, отъ недѣлното училище, това, което е една отъ най-чудесните приказки въ духовната история на свѣтъ: Витенбахъ, чрѣзъ своите лекции въ Базель, посѣ три сѣмена въ младия умъ на Цвингли. Първото бѣше, че Христосъ е нашия Изкупителъ, което значи, че грѣховетѣ се прошаватъ не чрѣзъ дѣва Мария, но чрѣзъ Христовата жертва. Второто бѣше, че Библията е върховния авторитетъ, а не църквата. И третото бѣше, че продажбата на индулгенции е шарлатания. Тѣзи сѣмена бѣха заровени въ умъта на Цвингли за цѣли десетъ години, слѣдъ което дойде жетвата

на реформацията. Безъ съмѣнѣе, вие не сте чули по-рано за Витенбахъ, но той стана причина Цвингли да стане реформаторъ. Той е билъ забравенъ поради по-великата слава на Цвингли, неговото духовно чадо. Както луната се губи прѣдъ слънцето; както Иоанъ Кръстителъ се изгуби прѣдъ по-великата слава на Христа; както Ананий отъ Дамаскъ се забрави въ Павловото обръщане, когото той въведе въ свѣтлината; така Витенбахъ се губи въ по-голѣмия пламъкъ на Цвингли. Така и ти, който може би си единъ скроменъ учителъ въ недѣлното училище ще останешъ нечутъ; но нѣкой Павелъ, нѣкой Цвингли, или нѣкой другъ, като тѣхъ, може единъ денъ да стане отътвоето учение. Тѣзи които съятъ съ сълзи, съ радостъ ще пожънатъ, ако не тук, сигурно въ другия свѣтъ.

Цвингли имаше три служби. Най-първото бѣше свещеникъ въ Глерусъ, 35 мили на юго-изтокъ отъ Цюрихъ. Прѣзъ това време той не бѣше още реформаторъ, обаче носѣше въ себе си нѣкои особени характеристики: неговото прилѣжно занимание съ грѣцкия езикъ, неговата опозиция за минаването на Швейцария подъ чужда управа, дори и подъ Папата, изнамѣрването на една стара литургия, която казва, че попътъ дававиното на причастникътъ,—всички тѣзи бѣха особености у него. Професоръ Егли бѣлѣжи друга една характеристика, какво Цвингли толкозъ рано е деклариранъ, че не на мира доказателства въ Библията за доктрината на ходатайството на святийтѣ; а това е било всѣкога една отъ кардиналните доктрини на католическата църква.

Въ своята втора работа той почна да се явява, като реформаторъ. Стана проповѣдникъ въ Айнседелъ, двадесетъ и петъ километра на юго-изтокъ отъ Цюрихъ. Първо тамъ той получава Новий-Завѣтъ на грѣци, току що печатенъ отъ Ерасмусъ. О! колко велика е силата на една велика книга, особна на тази книга, Библията. Тя отворила очите му да види различието между нея и Римската църква. Триятъ сѣмена, посѣти отъ „Витенбахъ“, даватъ сега своя плодъ. „Не дѣва Мария, но Изкупителя Христосъ отнима грѣховетѣ“, казва традицията, че това е проповѣдавалъ въ Айнседелъ.

Ахъ! учителю на недѣлното училище, какво въодушевление трѣбва да биде всичко това за тебе. Като резултатъ на Витенбаховото учение, Цвингли бѣ заведенъ до

намиранието на всички не Лютерански църкви, броящи днеска 120 милиона. И кой може да измѣри какви велики и вѣчни резултати ще допринесе твоята работа, като учител въ недѣлното училище? Вѣчността само може да каже и Богъ да възнагради.

Цвингли скоро спечели такъва слава въ Айнседелнъ, щото бѣше пъванъ въ Цюрихъ, най-голѣмия градъ на Швейцария. И на нова година, 1519, той донесе наистина нова година въ Цюрихъ, като почна да проповѣдва въ катедрала Евангелието на Матея стихъ по стихъ. За около шест години съ голѣма смѣлостъ, да, героизъмъ, той водеше борбата противъ Римъ. Когато ние прѣди години стоехме при дървото въ Витемберъ, кждѣто Лютеръ изгори Папската була, ние сме се чудили на неговия героизъмъ. Но не помалъкъ герой бѣше и Цвингли. Електоръ Фридрихъ бѣше защитникъ на Лютера, но Цвингли нѣмаше никого-освѣнъ Бога. Имаше двѣ силни прѣния противъ Римъ, на които той бѣше водител.

Първото бѣше на 29-и Януарий, 1523 г., когато той спечели съвършенна побѣда за върховенството на Библията. Второто бѣше на 26-и Октомври, сѫщата година, когато Цюрихъ пострада отъ контрола на констанския епископъ и католическата църква. Реформацията тукъ бѣ свършена на великъ-день, 1525 год. когато за пръвъ пътъ Господнята вечеря бѣ отслужена съ хлѣбъ и съ вино въ катедрала.

Мѣстото не позволява да говоримъ повече за живота на Цвингли. Като се основа на протестантизъма, сега оставаше да се разпростира. Послѣдната частъ на неговия животъ може да се групира въ три конференции плюсъ смѣртъта му. Първата конференция се държа въ Баденъ, на съверозападъ отъ Цюрихъ, на 21-и Май 1526 г. Цвингли при все, че-не смѣеше да присъствува поради католиците, пакъ чрѣзъ своя съвѣтъ спомогна доста. Мислѣте за човѣкъ, стоящъ всѣка вечеръ за цѣли четири седмици, да пише своя съвѣтъ и да го изпроводи тайно въ Баденъ заранта! Втората голѣма конференция се държа въ Баденъ на 5-и Януарий, 1528 год; когато Цвингливото краснорѣчие доведе единъ католически попъ публично да хвърли своята дреха. Като резултатъ отъ тази конференция, не само голѣмия кантонъ Бернъ стана протестански, но тя отвори путь за голѣмата частъ на французка Швейцария да стане протестанска. Третата голѣма конференция се държа въ Марбургъ западна Германия, на 1-и Окт. 1529 год., когато

всичкитѣ велики реформатори се срѣщнаха. Но, уви, двѣтѣ църкви Лютеранска и Реформаторска не се съединиха.

Живота на Цвингли, казано на кжсо, е слѣдния: въ петь училища, като студентъ, пастируване въ три различни мѣста, три конференции за разпространение на протестантизма, и сега дохожда послѣдната сцена—неговата смѣрть. Петь католически кантони на югъ отъ Цюрихъ, прѣдвоождани отъ Люцернъ, ненадѣйно декларираха война противъ Цюрихъ. Цвингли замина съ Цюрихската армия, като началникъ. Но тя бѣше бита при Капель, около двадесетъ и петь мили на югъ отъ Цюрихъ. Раненъ, като подпомагаъ единъ войникъ, той лежи подъ едно крушево дърво. Неговитѣ послѣдни думи бѣха:

„Мъ могашъ да убиятъ тѣлото, но не можашъ да убиятъ душата.“ Това бѣше неговото свидѣтелство въ лицето на смѣртъта.

Драги християнски работнико, твоята длѣжностъ е да учишъ, но по-великата твоя длѣжностъ е да свидѣтелствувашъ, както той стори. Повече отъ твърдѣтѣ ученици сѫ доведени при Христа чрѣзъ твоето християнско свидѣтелство и характеръ, отколкото чрѣзъ твоето учение. Ученietо и свидѣтелствуванието сѫ двата елемента за успѣхътъ на недѣлно-училищнагъ учител. Богъ да ви помогне да свидѣтелствувате тъй смѣло, както Цвингли и дано отъ вашето учение, както отъ неговото, велики резултати да послѣдватъ.

Въ заключение нека дадемъ това, което мислимъ, че : Цвингливото слово за двадесетия вѣкъ. То е: *Реформирай съвѣтъ и църквата като се придържашъ у словото божие и върху базата на едно солидно християнско образование.* Защото Цвингли бѣше не само рационалистъ, но и реформаторъ; и не само политически реформаторъ, защото религията бѣше най-вече, като основа на всичкитѣ реформи. И като основа за солидно образование, той публикува една малка книжка, подъ заглавие „Християнско Образование“, първата книга по образование въ време на реформацията.

За Цвингли и другитѣ може, които основаха протестантизма и се борѣха за неговитѣ истини, понѣкога до смѣрть, ние можемъ да кажемъ съ думитѣ на поета:

*„Умрѣха тѣ, но живи сѫ:
Съ примѣра си тогазъ
На цѣлий свѣтъ говорѣха,
Говорятъ намъ и днесъ.“*

—

Християнски мотиви

Молитвата на една самотна душа.

Цълъ день, О Боже, азъ съмъ се визиралъ въ минувачите, и нито едно око се сръщна съ моето, нито единъ животъ се докосна до моя, нито една ръка стисна въ приятелство моята.

Между многото другари, азъ не намѣрихъ другарство. Между многото сърдца, нито едно затуптя съ моето. Азъ съмъ жаденъ за приятелство, страдамъ за човѣческа усмивка.

Азъ дохождамъ при Тебе, осамотенъ въ моята малка стая, въ нейната жаловита тишина, и ида не съ суетна молба за нѣща; азъ не прося духовна екстазия, а дохождамъ при Тебе за другарство, да чувствамъ че Единъ поне живѣе съ мене, при все въ мълчание.

Измий самотата, която изсушава моето сърдце. Стопли моето съществуване, което е изстудено чрѣзъ изолиране. Прѣбаждай съ менъ, мили Боже!

О, да можахъ само да чувствамъ Твоето присѫтствие, студенитѣ очи на множеството не щѣха тѣй да ме утегчаватъ.

И доведи нѣкои приятели при мене. Азъ не ги познавамъ. Сигуръ нѣкаждѣ изъ тълпата нѣкой ме очаква, животъ който е сроденъ съ моя, усмивка мила менъ, духъ съотвѣтствуващъ да се бори рамо до рамо съ мене противъ ударить на осамотението.

Нѣкои хора сѫ тѣй богати съ приятелство. Тѣхнитѣ дни минаватъ въ пиршества съ приятели. О Боже, азъ искамъ само трохитѣ на човѣшко чувство, които падатъ отъ тѣхната трапѣза.

Ти, Който водишъ души прѣзъ неизмѣримото море на живота подкарай нѣкоя женска душа къмъ моя пажъ, доведи ми веселото другарство на честни мѫже и нека малкитѣ дѣца ме намѣрятъ.

Запази ми топлотата и човѣщината, за да могатъ тѣ да ме познаятъ, когато ме на мѣрятъ. Запази ми мѣдростта и благородумието, да не би нѣкой пиратъ въ морето на любовта да ме измаме.

Неограничени и Велики Духъ, открий Себе Си менъ, като приятель и създатель на приятели.

Стори това, О Боже, за да ме запазишъ, заради Христа,

Аминъ.

Хроника и Бѣлѣжки

Нашата прѣмия. Съ този брой на Хр. свѣтъ изпращаме на всички абонати първата наша прѣмия за тази година, книгата: „Социалния въпросъ и Христианството.“ Това е още една жертва отъ страна на редакцията. Ще ли бѫде оцѣнена отъ абонатите ни, остава да се види отъ числото на новите които ще постъпятъ.

Пogrѣшки, които много значатъ. Нашето правителство е пратило неодавна агитатори въ Англия да работятъ за Българската кауза. И при избора на лицата е направило, или е било въведено въ една немалка пogrѣшка. То трѣбва да изпрати първомъ г-нъ Стоянъ Ватралски, който на свои разноски цѣли шест мѣсечи работи въ Англия за тая кауза и слѣдователно никой другъ българинъ нѣма неговата почва да работи тамъ, нито пъкъ може да запълни неговото място въ Великобритания. Нека се знае това, че съ неговото игнориране се оправдава самата кауза. Но, види се, тѣзи които сѫ посочвали лицата предъ правителството, малко сѫ мислили за тая кауза.

Нека се немисли, че това е малка работа,ничѣзка пogrѣшка. Отъ такива малки грѣшки дохаждатъ голѣми сътресения. Нали отъ такива пogrѣшки ние страдаме днесъ? Но тѣй е всѣкога, когато на първо място се поставятъ други, а не народнитѣ интереси.

На какво се дѣлжи народната злополука? На този въпросъ, г-нъ Стоянъ Ватралски отговаря тѣй: „Горката България, вижте до какво дередже я до караха! По моему неизразимо ужасната злополука на България се дѣлжи: отчасти на съюзнишко вѣроломство, отчасти на неприятелско хищничество, отчасти на наша българска безпринципност, ала главно на глупавата наша дипломация. Слѣпецъ, слѣпецъ кога води — може ли друго нѣщо освѣнъ катаклизма да се очаква?“

Научаваме се, че на 25 Авг. г-нъ Ватралски щѣлъ да сказува въ София по предмета: „Моето въ Англия Себепосланство.“ Намъ ни е приятно да обѣщаемъ на читателите си, тая сказка, която безъ съмѣнѣніе ще бѫде твърдѣ интересна, че ще печатимъ въ най-близъкъ брой на „Хр. Стѣтъ“ заедно съ ликъ на г-нъ Ватралски.

Д-ръ Каунтъ пакъ въ Чер. Кръсть. Пишатъ ни отъ София че щомъ Д-ръ Каунтъ се завръналъ отъ Швейцария изново влѣзналъ въ Британския Чер. Кръсть, който работи въ София. Д-ръ Каунтъ заслужава всѣка почетъ тѣй като той е чуждестранецъ и показва такъвъ голѣма любовъ къмъ нашия народъ като жертва спокойствието и работата си въ интереса на пострадалите наши войници. Пишатъ ни още че е и награденъ съ медаль за заслуга.

Пастиръ К. Терзиевъ отъ Самоковъ ни пише че г-жата на нашия приятель г. Стойчо Стояновъ се поминала на 14 того. Нашитѣ съболезнования съ опечаленитѣ.

Плѣвенската конференция се отлага. Съобщихме въ миналия брой на „Хр. Свѣтъ“ че конференцията на евангелската мисия въ Сѣверна България ще се дѣлжи на 4 Септ. въ Плѣвенъ. Маркъ още да не сме приели официално съобщение, дѣлжимъ да заявимъ че тя се отлага за по-късно — може би за подиръ шест седмици, или около началото на м. Ноемврий. Повторно ще съобщимъ за нея когато имаме на рѣка точната дата.